

Relació Metge-Pacient

Codi: 102853

Crèdits: 3

Titulació	Típus	Curs	Semestre
2502442 Medicina	OT	2	2
2502442 Medicina	OT	3	0
2502442 Medicina	OT	4	0
2502442 Medicina	OT	5	0
2502442 Medicina	OT	6	0

La metodologia docent i l'avaluació proposades a la guia poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

Professor/a de contacte

Nom: Oren Contreras Rodriguez

Correu electrònic: Oren.Contreras@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: Sí

Equip docent

Pablo Oromendia Rodriguez

Prerequisits

És aconsellable que l'estudiant hagi assolit unes competències bàsiques en Psicologia Mèdica i en el Pràctica clínica assistencial I i II.

Objectius

L'objectiu general de l'assignatura és proporcionar a l'alumne les bases que li permetin establir i mantenir una bona relació amb els pacients, els familiars i altres professionals.

Objectius específics bàsics

1. Adquirir criteris per aplicar principis ètics sòlids en la relació professional amb els pacients
2. Reconèixer les necessitats dels pacients en el procés diagnòstic i terapèutic.
3. Proporcionar les bases que permetin una comunicació eficaç, profitosa i i respectuosa amb els pacients
4. Adquirir coneixements i experiències per establir una interacció professional efectiva en entorns sanitaris diversos.
5. Aprendre a enfrontar-se amb situacions difícils d'interacció en la consulta i altres entorns sanitaris

Objectius addicionals

1. Conèixer i aplicar els valors professionals de dedicació i sentit del deure, responsabilitat, integritat i honestat en l'exercici de la Medicina.
2. Saber abordar la pràctica professional respectant l'autonomia del pacient, les seves creences i la seva cultura.
3. Distingir els procediments diagnòstics i terapèutics sòlids, dels especulatius, artefactuals i enganyosos.
4. Conèixer elements de la comunicació pertinent amb els pacients, familiars i el seu entorn social
5. Reconèixer la necessitat de mantenir la competència professional de manera contínua i exigent
6. Informar sobre males notícies i pronòstics severos, a més de fer consell terapèutic
7. Aprendre fonaments del principi de la confidencialitat i conèixer alguns aspectes legals de l'exercici de la professió mèdica
8. Conèixer aspectes de la comunicació de troballes científiques així com pautes i guies professionals, per fer-ne una transmissió efectiva.
9. Exercitar modalitats d'interacció clínica (entrevista, comunicació verbal, comunicació no verbal i interferències)

El coneixement d'un marc teòric i evidències sobre la comunicació humana en la relació metge-pacient, així com les tasques i habilitats comunicatives pròpies de la consulta mèdica permetrà a l'alumne entendre i apreciar la naturalesa particular de la relació amb el pacient i la importància de la relació terapèutica, així com desenvolupar habilitats necessàries que proporcionen una plataforma segura per abordar qüestions comunicatives específiques en contextos i situacions professionals difícils i per establir bones relacions amb altres professionals.

Els objectius i continguts de l'assignatura es complementen amb els de la matèria Pràcticum II programada també a segon curs.

Competències

Medicina

- Comunicar-se de manera efectiva i clara, tant oral com escrita, amb els pacients, els familiars i acompanyants, per facilitar-los la presa de decisió, el consentiment informat i el compliment de les prescripcions.
- Demostrar que comprèn els agents causants i factors de risc que determinen els estats de salut i el desenvolupament de la malaltia
- Demostrar que comprèn els fonaments de la conducta humana normal i les seves alteracions en diferents contextos.
- Demostrar que comprèn la importància i les limitacions del pensament científic en l'estudi, la prevenció i el maneig de les malalties.
- Demostrar, en l'activitat professional, un punt de vista crític, creatiu i orientat a la recerca.
- Desenvolupar la pràctica professional amb respecte a l'autonomia del pacient, a les seves creences i cultura, amb respecte a altres professionals de la salut, demostrant habilitats de treball en equip.
- Donar adequadament al pacient i/o acompanyant la informació pertinent sobre el procés patològic, les bases i conseqüències, incloses les males notícies.
- Escoltar amb atenció, obtenir i sintetitzar informació pertinent sobre els problemes que afligeixen al malalt i comprendre el contingut d'aquesta informació.
- Establir una bona comunicació interpersonal que capaciti per dirigir-se amb eficiència i empatia als pacients, als familiars, acompanyants, metges i altres professionals sanitaris.
- Formular hipòtesis i recollir i valorar de manera crítica la informació per a la resolució de problemes seguint el mètode científic.
- Mantenir i actualitzar la seva competència professional, prestant una importància especial a l'aprenentatge autònom de nous coneixements i tècniques i a la motivació per la qualitat.
- Obtenir i elaborar una història clínica que contingui tota la informació rellevant, estructurada i centrada en el pacient, tenint en compte tots els grups d'edat, sexe, els factors culturals, socials i ètnics.
- Organitzar i planificar adequadament la càrrega de treball i el temps en les activitats professionals.
- Plantejar i proposar les mesures preventives adequades a cada situació clínica.
- Utilitzar les tecnologies de la informació i la comunicació en l'activitat professional.
- Valorar críticament i utilitzar les fonts d'informació clínica i biomèdica per obtenir, organitzar, interpretar i comunicar la informació científica i sanitària.

Resultats d'aprenentatge

1. Argumentar i detallar mesures preventives pròpies de l'àmbit de la salut física i mental en diferents etapes de la vida.
2. Atendre a necessitats derivades de la procedència cultural dels pacients.
3. Atendre a necessitats derivades de la religiositat/espiritualitat dels pacients.
4. Comprendre el paper de l'escolta activa en l'entrevista clínica.
5. Demostrar habilitats de comunicació oral al moment de subministrar informació al pacient i/o familiars.
6. Demostrar, en l'activitat professional, un punt de vista crític, creatiu i orientat a la recerca.
7. Descriure elements principals de persuasió mèdica.
8. Descriure els vectors psicològics de les conductes cooperadores i d'auxili.
9. Descriure fases i modalitats de la conducta prosocial i antisocial humana.
10. Descriure fases, variants i modalitats de la sexualitat humana.
11. Descriure l'estrès nociu: concepte, causes, mecanismes i efectes a curt i llarg termini.
12. Descriure la influència del grup i de la situació contextual en el comportament de l'individu.
13. Descriure les alteracions emotives i afectives pròpies de la infància, l'adolescència i la vellesa.
14. Descriure les habilitats comunicatives principals d'un procés d'entrevista clínica.
15. Detallar els passos i els procediments que cal seguir per comunicar males notícies.
16. Discutir les bases, el rendiment i la popularitat de les medicines complementàries.
17. Distingir els procediments diagnòstics i terapèutics sòlids, dels especulatius, els artefactuals i els enganyosos.
18. Elaborar argumentació crítica en l'àmbit de la salut mental basada en coneixement científic.
19. Elaborar una història clínica que integri la informació necessària en un context d'avaluació psicològica i psiquiàtrica.
20. Esquematitzar la informació necessària que ha de recollir-se en un procés d'avaluació mèdica, psicològica i psiquiàtrica.
21. Establir vinculacions entre estils conductuals, personalitat i salut.
22. Explicar el procés a seguir per realitzar una avaluació en l'àmbit de la salut mental.
23. Explicar el procés de sol·licitud de consentiment informat al pacient i/o familiars.
24. Formular hipòtesis i recollir i valorar de manera crítica la informació per a la resolució de problemes seguint el mètode científic.
25. Identificar característiques d'una adequada comunicació amb els pacients i entre professionals.
26. Identificar mecanismes biològics, psicològics i socials dels trastorns mentals en la infància/adolescència, edat adulta i vellesa, així com de les conductes agressives, els hàbits addictius i les anomalies en el comportament sexual.
27. Incorporar les directrius del codi deontològic mèdic en l'exercici de la medicina en l'àmbit de la salut mental.
28. Mantenir i actualitzar la seva competència professional, prestant una importància especial a l'aprenentatge autònom de nous coneixements i tècniques i a la motivació per la qualitat.
29. Organitzar i planificar adequadament la càrrega de treball i el temps en les activitats professionals.
30. Realitzar un examen físic succint apropiat a l'edat del pacient, al sexe i la procedència etnocultural.
31. Reconèixer els principals mecanismes neurals i endocrins de les molèsties i patiments estressants i identificar els desencadenants físics i psicològics de l'estrès nociu.
32. Reconèixer la complexitat, la incertesa i la probabilitat en la presa de decisions de la pràctica mèdica.
33. Relacionar les habilitats comunicatives del metge i el compliment de prescripcions mèdiques.
34. Utilitzar el pensament científic en les argumentacions sobre la salut física i mental.
35. Utilitzar fonts d'informació clínica i biomèdica de base científica.
36. Utilitzar les tecnologies de la informació i la comunicació en l'activitat professional.
37. Utilitzar protocols estandarditzats de registre d'informació clínica.
38. Valorar la participació de diversos professionals en la pràctica professional, en qualsevol àmbit.

Continguts

TEORIA

Tema 1. Perspectiva històrica de la relació metge-pacient. La concepció de la malaltia en el món antic: etiologies màgiques i religioses. L'aproximació empírica en la medicina grega. Altres tradicions sanadores a

Orient i Occident. Beneficència i sanitat a l'Edat mitjana europea. Medicina experimental a partir del XIX. Ètica i jerarquia en la relació metge-pacient. Els drets del pacient. Ciència i enfoc biopsicosocial, TIC, interaccions clíniques.

Tema 2. Relacions socials i comunicació en l'àmbit assistencial. Psicologia de les relacions socials. Neurobiologia de la moralitat i l'altruisme. Factors influents en la comunicació metge-pacient: deshumanització i humanització de la pràctica assistencial. Identificació i gestió de conflictes en la pràctica assistencial.

Tema 3. Relació metge-pacient i comunicació en l'àmbit assistencial. Necessitats del pacient en la relació amb els sanitaris. Àmbits desatesos en el procés d'atenció mèdica. Sugeriments per millorar l'atenció dels pacients: infants i pacient geriàtric. Importància de família i cuidadors.

Tema 4. Malestar psicològic i malaltia. Malestar psicològic i emocions. Elements en l'amplificació i atenuació de l'estrès psicològic en l'àmbit hospitalari. Emocions i malaltia. De la hipocondria a la negació de la malaltia. Afrontament del malestar psicològic associat a la malaltia. Maneig de l'agressivitat.

Tema 5. Dolors, molèsties i malaltia. Funcions i tipus de dolor. Neuromatriu cerebral en el processament de l'experiència del dolor. Neuroregulació hiperalgèsica i analgèsica. Diferències individuals en llindars i resistència al dolor: es possible objectivar-lo? Conviure amb dolor crònic. Estratègies pel maneig del dolor crònic.

Tema 6. Placebos, nocebos i remeis alternatius. Importància en la pràctica clínica i efectes sobre la salut. Neurobiologia dels efectes placebo i nocebo. Estudis d'eficàcia comparativa amb els tractaments actius en funció del tipus de dolència. Mites i realitats en els tractaments "alternatius" o "complementaris". Psicoteràpies i remeis "alternatius". Implicacions per la pràctica mèdica.

Tema 7. Religió, cultura i medicina. Medicina i religió avui. Principals creences en minories socials a Catalunya. Neurociència de la religiositat. Exploració de creences i resistències "etnoculturals". Implicacions per a la pràctica clínica.

Tema 8. Malalties severes, de mal pronòstic i terminals. Què és una mala notícia? Comunicació i atenció als pacients amb malalties severes i de curs maligne: procediments i fases. Decisions entorn a la mort. Problemes habituals en aquestes fases de la relació metge-pacient i altres relacionats amb l'entorn mèdic. Voluntats anticipades. Petició de donació d'òrgans.

Tema 9. La confidencialitat i el marc jurídic de la relació metge-pacient. Marc ètic i jurídic. La confidencialitat i documents mèdics: història clínica, informe mèdic i receptes. Sistemes per assegurar la confidencialitat i responsabilitat del metge. Què es pot dir i a qui. La relació metge-pacient com element preventiu de la denúncia judicial. La relació amb mitjans de comunicació i els àmbits judicials i policials.

SEMINARIS

Es treballaran mitjançant exercicis i discussions els següents temes:

- 1- Les TIC i la relació metge-pacient.
- 2- L'entrevista psicològica.
- 3- Intimitat, confidencialitat i secret professional.

Metodologia

L'assignatura es basa en una metodologia teòrico-pràctica.

El programa de l'assignatura inclou:

- a) Classes teòriques per desenvolupar parts essencials del contingut del programa. Es fomentarà la reflexió i participació dels estudiants mitjançant la realització d'activitats virtuals addicionals. Es lliurarà el material de les presentacions i elements per les activitats virtuals segons un calendari establert a inici de curs.

b) Seminaris presencials. Es poden emprar diverses metodologies com la presentació i debat de casos, el joc de rol (*rol playing*), pel·lícules, assaigs curts, exercicis amb dilemes i d'altres.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
SEMINARIS(SEM)	9	0,36	
TEORIA (TE)	17	0,68	
Tipus: Autònomes			
ELABORACIÓ DE TREBALLS / ESTUDI PERSONAL / LECTURA D'ARTICLES / INFORMES D'INTERÈS	45	1,8	36

Avaluació

Avaluació

1. L'avaluació de la part TEÒRICA (50% de la nota final) de l'assignatura es farà de la següent manera:

Examen que inclou: Prova amb 36 preguntes d'elecció múltiple amb preguntes de 5 alternatives, aplicant una correcció per descomptar els encerts a l'atzar (encerts - $\frac{1}{4}$ dels errors) i transformant decimalment la nota. La nota suposarà el 50% de la nota final.

2. L'avaluació de la part PRÀCTICA (20% de la nota final) de l'assignatura es farà de la següent manera:

Examen que inclou: Prova amb 9 preguntes d'elecció múltiple amb preguntes de 5 alternatives (10%), i 3 preguntes obertes de resposta curta (10%) per tal d'avaluar la participació i el seguiment en els seminaris pràctics. L'assistència als seminaris és obligatòria, i l'avaluació de la part pràctica només es farà si l'alumne ha assistit a un mínim de 2/3 seminaris. En cas de problemes en l'assistència, les absències s'hauran de justificar.

3. L'avaluació de les 3 ACTIVITATS VIRTUALS (30% de la nota final):

Les activitats virtuals consistiran en assaigs originals sobre materials del contingut teòric; aplicació de coneixements teòrics a casos pràctics específics, o reflexions entorn a un tema exposat a classe. El professor indicarà sobre les dates i calendari a l'inici del curs. Cada activitat puntuarà de 0-10. La no participació en una activitat es puntuarà amb un 0.

Per a superar l'assignatura es necessita una nota mínima de 5 en l'examen teòric, l'examen pràctic, i les activitats virtuals.

PROVA DE RECUPERACIÓ

L'alumnat que no superi els exàmens (nota mínima = 5 en l'examen de teoria, l'examen de pràctiques, i les activitats virtuals), disposarà d'una oportunitat addicional d'avaluació mitjançant una prova de recuperació, que inclourà dos exàmens (de teoria i dels seminaris pràctics) de les mateixes característiques que els de l'avaluació explicada anteriorment. A la prova de recuperació només caldrà examinar-se de la part de teoria o /i de pràctiques suspesa.

L'alumnat que no realitzi les proves d'avaluació tant teòrica com pràctica serà considerat com No avaluat exhaurint els drets a la matrícula de l'assignatura.

NOTA FINAL DE L'ASSIGNATURA

Nota final = (nota d'avaluació de la part teòrica * 0,50) + (nota d'avaluació de la part pràctica * 0,20) + (nota mitjana de les Activitats * 0,30).

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Assistència i participació activa en classe seminaris	20%	2	0,08	1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 23, 25, 26, 27, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38
Avaluacions escrites mitjançant proves objectives: Ítems d' elecció múltiple / proves d'assaig de preguntes restringides	50%	2	0,08	1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38
Lliurament d'informes escrits sobre publicacions de recerca relacionades amb el temari; Comentarís escrits sobre casos clínics singulars.	30%	0	0	2, 3, 4, 5, 7, 8, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 22, 24, 26, 27, 31, 32, 33, 34, 35, 37

Bibliografia

Bibliografia bàsica

- Xavier Clèries. 2009. El pacient té la paraula. La comunicació amb els professional de la salut. Viguera Editores S.L.
- Roger Ruiz Moral (2014). Comunicació Clínica: Principios y habilidades para la práctica. Ed. Médica Panamericana.
- Feldman, Understanding Psychology, 14e (Module 45)
- Borrell F (1989) Manual de entrevista clínica. Barcelona: Ediciones Doyma.
- Borrell F (2004) Entrevista Clínica: Manual de estrategias prácticas. Ediciones Sociedad Española de Medicina de Familia y Comunitaria.
- Diamond J (2003) L'escandol de la medicina alternativa, Barcelona: La Campana.
- Molinuevo B (2011) La comunicacion no verbal en la relación médico-paciente, Barcelona: Aresta.
- Nuland Sh. B. (1993) Como morimos, Madrid: Alianza.
- Groopman J. (2008) ¿Me está escuchando, doctor? Un viaje por la mente de los médicos. Barcelona: RBA Libros.
- Morlans M. (1994) Fer costat al malalt. Barcelona: Columna.
- Serrano S (2007) El regal de la comunicació, Barcelona: Ara Llibres
- Tobeña A (2011) Píndoles o Freud: remeis per als neguits de l'ànima, Barcelona: Columna 2011 (versió espanyola, Madrid: Alianza, 2012).
- Tobeña A (2013) Devots i descreguts: biologia de la religiositat, València: PUV (versió espanyola, València: PUV, 2014).
- Vilardell M (2009) Ser metge:l'art i l'ofici de curar. Barcelona: Plataforma Editorial.

Bibliografia complementària

- Cassell EJ (1991) The nature of suffering and the goals of medicine. New York: Oxford Univ Press.
- Claries X. (2009) El pacient té la paraula: La comunicació amb els professionals dela salut. Edicions Viguera.

- Coulehan JL and Block MR. (2006) The medical interview mastering skills for clinical practice, 5a ed., Filadèlfia: FA Davis Co.
- Jovell A. (2008) La confianza. Barcelona: Plataforma Ed.
- Lown B. (2000) The lost art of healing. Nova York: Houghton Mifflin.
- Molinuevo B i de Pablo J. (2007)Pràcticum de Psicologia Mèdica (I). UAB, Servei de Publicacions. Departament de Psiquiatria i de Medicina Legal, Bellaterra.
- Othmer E, Othmer S. (2003) La entrevista clínica. Tomo I. Fundamentos. DSM-IV-TR. Barcelona: Masson.
- Sommers-Flanagan J. and Sommers-Flanagan R. (2009) Clinical Interviewing, 4ª ed. Hoboken: John Wiley & Sons.

Recursos d'Internet

Manual de la Relación Medico-Paciente,

[https://www.medicoslaspalmas.es/images/COLEGIO/institucion/publicaciones/manual-relacion-medico-paciente.](https://www.medicoslaspalmas.es/images/COLEGIO/institucion/publicaciones/manual-relacion-medico-paciente)

Fundació Grifols, <https://www.fundaciogrifols.org/ca/web/fundacio/home>

Esteve, Advancing health together. "Escala "CICAA", Una escala para evaluar la comunicación clínica en al consulta mèdica y de enfermeria".

https://www.esteveagora.com/GetFichero.do?con=67&zon=8&fichero=Ar_1_8_67_APR_1.pdf

Universidad de Pacientes, <https://www.universidadpacientes.org/>

Programari

Cap